

Lesarabrøv**Nú skulu smábygdin avtoftast***De store fisk de spiser de små*

Tað er munur á monnum. Hetta kveldið sóu og hoyrdu vit í Sjóntarvinum russaran (Sjevardnazde) rópa av røðarapallinum: vekk við einaræðinum, vit vilja hava sjálvstýri og frælsi.

(Føroyingurin) Jógvan Sundstein rópar í bløðnum: vekk við kommunal-um sjálvstýri, vit vilja hava einaræði. Hetta, sum nú er komið undan kavi frá varaløgmanni, at leggja eftir teimum smá kommununum, er skjótasti og besti mátin at avtofta tær smá bygdin. Øll kunnu vera samd við bygdarráðsformanninum í Hesti, at tað, ið hevur bjargað smábygdunum undan avtofting, er tað at tær hava kommunalt sjálvstýri. Nú skal tað kommunala sjálvstýri takast frá okkum, eg dugi illa at skilja, at fólkaflokkurin, sum hevur skrivað so nógv imóti kommunismu og einaræði, skal vera fyrsti flokkur at innføra kommunismu í Føroyum. Hvi nevna átta kommunur, tá ið tær eru koyrdar fastar, hvat so, so kanska fyra ella onga? Tá verður alt stýrt úr (Kreml) Tinganesi, tá kunnu tit seta skattaprosentið á hvørjum skattskyldugum borgara í landinum upp í 80%. Rópti nakar kommunisma ella diktaturstýri, eg vóni ikki Javnaðarflokkurin letur seg draga eftir hárinum í hesum máli, ein flokkur, sum hevur eitt so kraftfult merki í sínum skjöldri, sum rópast frælsi, tað álit hava vit á Jógvan Adolf, sum sjálvur er eini lítli bygd. Hvønn týðning hetta kemur at hava fyri eina slíka: tann víska deyða, sjálvandi. Vilja tær stóru kommunurnar fegnast hava tær smáu undir sær, so kunnu tey vinda tey fáu oyruni burtur úr teimum, sum teir eiga. Eitt, sum hevur verið ómettaliga gott í teimum smá kommununum, er at tað ikki hevur verið stillað upp politiskt til bygdarráðsval, menn hava kunnað arbeiðt væl saman uttan nakað sum helst politiskt klandur. Men kemur hetta málið ígjøgnum, er eg bangin fyri, at tað verður stillað upp reint politiskt. T.d. her í Sandoynni skulu tað koma sjeý mans í bygdarráðið, eystanmenn fáa ein, sandingar triggjar, skopningar triggjar.

Skúvoyr hvørur út í myrkið.

Tá verður eystanmaðurin politiskur gisli millum tær stóru bygdin, fellur hann í part við sandingum, so stýra sandingar øllum, ella mótsatt, skopningar. So fær eystanmaðurin í vegholini einaferð um ári afturfyri, einki meira ella minni, tá eri eg bangin fyri at tað verða róp í rama, hvat skulu einir fyra, fimm smáar kommunur vænta sær at fáa, sum verða lagdar undir eina stóra, sum er langt úti á sjógv í skuld. Nei, tær smyrja ikki knívin, sum teir gomlu taka til. Hvi skal tað takast frá mær, tá ið eg havi húsast væl, og gevast til nábugvann, sum hevur koyrt alt sitt út á sjógv? Hava ávísar kommunur ov stóra skuld, so hevur landsstýri skyldina í tí. Mær vitandi skal landsstýrið jatta hvarja lánstøku hjá kommununum. Eg fari inniliga at heita á tykkum, sum sita í teimum smá bygdarráðunum runt um í landinum at gera vart við tykkum í hesum álvarsmáli, og hava eitt vakið eyga við Føroya Kommunufelag, um teir eru uppi í hesum bóndafangarinum. Um so er, rennið teir so langt út í myrkið til næsta kommunufelagsval. Tað hava tit meg til, um tit standa saman. Eg meti hetta mál líka vandamiklið fyri tær smá kommunurnar, sum EEC er fyri Føroyar, tær hvørja og hava onga ávirkan á nakað sum helst, uttan at gjalda nógvan skatt. Spannandi hevði verið at hoyrt hvat tofta menn siga til hetta

mál. Teir hava kent sviðan av at leggja undir aðrari kommunu, har var øskukalt, men hygg í dag

á Toftum.

Eystanmaður

Týðilig tala er best

Nú, tá tað er so ófriðarligt í Jugoslavia, er orðið »lýðveldið« ofta at hoyra í útvarpinum.

Hetta er ikki beinræðið orð. Føroyskt er tað heldur ikki. Sum so mangt annað nýknortil er tað tik- ið úr íslenskum.

Lýðveldi er íslenskt umseting av republikk (fyrr eisini av demokrati). Republikk kemur av latíni »res publica«, og tað merkir »fólksins víður-skiftir« ella »almannamál«.

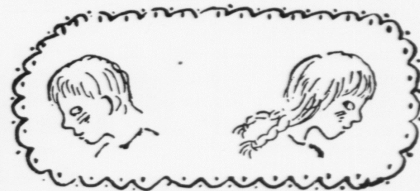
Leingi hevur orðið republikk verið brúkt um tey ríki, teir statir, sum ikki vóru monarki, kongadømi. Tað vil siga, at tann ovasti í ríkinum var valdur, hann hevði ikki arvað maktina. Men síðan endan á fyrra heimsbardaga hevur orðið eisini verið brúkt um nakað heilt annað: um lond, sum vóru partar av einum ríki. Tað hevur verið sagt, at Sovjetsamveldið var sett saman av 15 republikkum, og so hevur verið undirforstaðið, at hesar republikknar vóru mest sum sjálvstøðugar, men tær hava verið alt annað. Stórt sæð tað sama kann sigast um Jugoslavia. Í Tjekkosllovakia eru tvær republikkir. Í USA eru 50 statir, og har er eisini spæðil í, tí í vanligum málbrúki er ein statur tað sama sum eitt ríki, t.e. ein

suveren eind.

Uppskot mitt er, at vit fara aftur til tann forna siðin at brúka »ríki« um tann suverena statin og »land« um tað, sum er meir ella minni týðiliga avmarkað geografskt og mentunarliga, og sum samstundis er partur av einum ríki. (Nakað annað er, at »ríki« og »land« ofta eru tað sama. Dømi: Ísland). Soleiðis var fornur norrønur málburður, og soleiðis er tað enn í týskum.

Bundesrepublik Deutschland er sett saman av 15 Länder (sum Land eitur í fleirtali): Bayern, Hessen, Nordrhein-Westfalen, Sachsen osv. Danmarkar ríki er sett saman av trimum londum (Danmark, Grønland og Føroyar), og í Danmarkar ríki búgva fyra fólk, og tað eru danskarar, grønlandingar, føroyingar og (nakrir) týskarar. USA er eitt ríki (ella samríki, um vit ynskja at undirstrika tað federativa) og í tí eru 50 lond, sum eita Texas, Wisconsin, Utah, Montana osv. Á sama hátt er Jugoslavia eitt samríki av seks londum (Slovenia, Kroatia, Serbia, Bosnia-Herzegovina, Montenegro og Makedonia).

Ein fløkja av sama slagi er millum hugtøkini »ríkisborgararættur« og »nationalitetur«.

Lítil upplýsing

Nú havi eg hoyrt frá so nógvum fólk, at tey vænta, at týddu myndabøkur minar og aðrar fáast frá Barnabókaklubbanum hjá Føroya Lærarafelag, at eg haldi meg ongum gera órætt við at upplýsa, at so er ikki.

Barnabókaklubbin hevur verið so beinasamur at lata t.d. bøkur sum Gleðilig jól, Áborran Snarpa, Páll fær vovin klæði koma út ígjøgnum bókaklubban, og tað eri eg sjálvandi takksamur fyri. Men allar tær nýggjastu týðingar minar, Brúsi og Tjúgvu-Kar-

in, Silpus er ástarsjúkur, Sólareggið, Flekk-bøkur-nar, Drýlurin hjá Viggo, Jólíni hjá Sólju, 100 tey fyrstu orðini, Min fyrsta djórabók, Dagur í viku, Bernini í Vættrabyrgi, Huldubókin, Hatthúsið, Amanda, Albin djóravørður og aðrar fáast BERT í bókabúðunum ella frá teimum, sum selja tær á bygd. Annars fáast bøkur-nar frá Bókamiðsøluni, Box 202 í Tórshavn, sum tekur sær av avgreiðsluni.

Jákup í Skemmuni

gløddi við, tá eg í passinum hjá dóttur míni sá, at hennara nationalitetur var »danskur/føroyskur«. Tað er tann svarta lygn. Hon er periferøysk. Men at hennara ríkisborgararættur citizenship, Staatsangehörigkeit) er danskur, tað er nakað heilt annað.

Orðið »lýðveldi« og »tjóðveldi« eru ikki hent. Í grundini hava vit ikki brúk fyri teimum. Eitt ríki, sum ikki er kongadømi, kann so eita eitt forsetadømi, og demokrati hava vit jú sjálvt langt síðan umsett til »fólkamakt, fólkastýri, fólkaval, fólkaræði«.

Orðini »lýð« og »tjóð« eru eisini í sær sjálvum merkilig og illa hóskandi. Tjóð er sama orð sum týskarar í á gotiskum:

heidningar!) Og lýð (fornorrønt ljóðr ella lýðr) er sama orð sum á týskum »Leute«, á russiskum »ljude«, á litauiskum »liaudis«, og grundtýðingurin sigst at vera »aðalborin íbúgvi« (»ognarmaður« høvdu vit kanska sagt...).

Flekjan veksur, tá vit hyggja at teimum donsku/norsku/svensku orðunum »lydkonge, lydrige«. Ein »lydkonge« er ein undir-kongur, ein vasallur, og eitt »lydrige« er eitt hjáland, ein koloni, eitt kúgað øki.

Stutt sagt: Kroatia er ikki eitt lýðveldi, men eitt land, og Útvarpið er ein góður stovnur, sum hevur uppiborið kónan málsligan stuðul.

Pn

Fødingardagur

Leygardagin 31. august fyllir Janus Drangá, Skopun, 65 ár. Fødingardagurin verður hildin hjá soninum Suna Drangá og øll eru hjartaliga vælkomn.

tíðindablaðið **sosialurin** — er altíð á staðnum